

ЭНСИЭЛИ

Нам улууһун хаһыата — 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Тыл — орук баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биридди норуот бэйэтин ураты майгынаах культууратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

Нам. Улуус баһылыгар Ядреев А. Н.

Бир дойдулаахтарбыт Нам улууһун олохтоохторо! Ытык бырааһынныкпыт—Ыһах — күнүгэр постпредство үлэһиттэрэ эһигини кытары биригэ уохтаах кымыстаах чороону республикабыт государственнойн төрүттээчи М.К. Аммосов туһугар көтөбүт. Максим Аммосов төрүттээбит бастайаннай предствительствота кини сабалаабыт дымалатын салгыыр, кини кэриэһин үрдүктүк тутар уонна республика интэриэһин көмүскээһингэ эрэллээхтик үлэһир.

Бухатырдар үөскээбит улуустарыгар—Нам улууһугар албан аат!
Саха Республикатын постпреда Климент ИВАНОВ.

Уус-Дьааны улууһун дьаһалтата улуус бары үлэһиттэрин саха чулуу уола М. К. Аммосов төрөөбүтэ 100 сылыгар аналаах үбүлүйдээх Ыһахын эбэрдэлиир!
Саха национальнай бырааһынныгы дьин анала—дьолу-саргыны, үтүнү-кэрэни, иллээх олобу түстээһин, Биниги өбүгэлэрбит Ыһахы мээһэ айылба уруктуутун, кылгас гынан баран чабылхай сайын өрөгөйдөөһүнүн кытары сибээстээбэтэхтэрэ. Өбүгэ үгэһигэр, абыычыйгар олобуран сылтан сыл аайы Ыһах сагаттан-сага ис хоһоонно-нор, норуоттар добордохууларын, ыалдытымсахтарын, истин санааларын көрдөрөр үтүө күнүнэн буолар.

Эһиэхэ дьолу-саргыны, үтүө доруобуйаны, уйгуну-бийаны бабарарбыт.
Улуус баһылыга БЫЧКОВ.

Манньк ис хоһоонноох телеграммалар Абытан, Сунтаартан, Нерюнгриттан, Уус-Майаттан, Бүлүүттэн, Баатабай—Алытыттан о. д. а. кэллилэр.

Бар дьоммутугар барба махтал!

Уһулччулаах бири дойдулаахпыт Максим Кирович Аммосов төрөөбүтэ 100 сылыгар аһамыт улуустаабы юбилейнай Ыһахпыт тэрээһининэн дьон-сэргэ астынытын, биһирэбилин ылар курдук атаарылыбытыттан өрө көтөүллэн, Ыһах тэрээһинигэр кыттыбыт улууспут бары тэрилтэлэригэр, коллективтарыгар, кинилэр салайааччыларыгар үтүө махталбытын тиэрдэбит.

Ыһахпыттар Республикабыт Президентэ М.Е. Николаев, Правительство председателэ В.П. Федоров, Ил-Түмэн государственнай Мунньах палаталарын председателлэрэ Е.М. Ларионов, А. П. Илларионов, Кыргыз Республикатын Правительственной делегацията, Республикабыт үрдүкү салалталарын эһиһэттээх үлэһиттэрэ, Министрлэр, Россия 10-ча регионнарыттан генераллар, 10-ча улуустар делегациялара кэлэн Ыһахпыттар ыалдытыттан сүргэлэрэ көтөүллэн, махтал тылларын этэн бардылар.

Улууспут тас өртүттэн тыһыанчаттан тахса ыалдыттар кэлэн сырыттылар.

Улуус 18 нэһиликтэрин делегациялара кэлэн Ыһахха көхтөөхтүк кыттан эһиһэттээх бырааһынныкпыттын өссө ордук киэргэттилэр.

Ыһахы атаарыга агардас Парка стадионугар 1500-кэ улахан дьон, оболор киэрэч кыттыны чылылар.

Промкомбинат АО (Румянцев М.И.), Монолит МП (Кондратьев Т.А.), Быйан АО (Окороков Р.Е.), Намнаабы

ДРСУ (Федоров А.С.), Улуспо (Корнилов А.И.), Игнат Эверстов уонна Афанасий Назаров салайааччылаах бааһынай хаһаайыстыбаларын коллективтара тутуу кэскиллээх үлэлэригэр бириэмэни, күнү-дьылы аахсыбаттык үлэлээн улууспут чиеһин ыраахтан-чугастан сылдыар ыалдыттар иннилэригэр көтөхсүбүт улахан үтүөлээхтэр, общественнай бэрээдэги көрүүгэ ИДЬУО күнү-дьылы аахсыбакка сырыттылар.

Улууспут норуотун хаһаайыстыбатын бары салаа үлэһиттэрэ, күннээһи олох кыһалбаларын тулуйан Намтан үүнэн тахсыбыт улуу киһити М.К. Аммосов юбилейдаах сылын бастакы түһүмэһин Ыһахы үрдүк тэрээһиннээхтик үтүө үгэстэри туһунан, аныгылы үтүөкөн культуралаахтык ытан киниэхэ дьоллоһон биир дойдулаахтара буолалларын бүтүн республикабыт общественноһын иннигэр көрдөрбүккүттэн астынарбытын тиэрдэбит.

Бу аастыт үтүө бырааһыннык маныаха бар-дьоммут өрө көтөүллүүдүлээх түмсүүтэ М.К. Аммосов кэриэһин үрдүктүк тутарбытын, кини үлэлээн, сабалаан барбыт олобун туһугар бигэ бэриниллээхпитин итэбэтиллээхтик көрдөрдүгүт.

Улуус дьаһалтатын Баһылыга А. Н. ЯДРЕЕВ.

Үөрүү-көтүү көтөллөнөн

Үгүс түбүктээх, өр күүттэринлээх үөрүүлээх - көтүүлээх өрөгөйдөөх күммүт—Саха норуотун чулуу уола чабылхай Максим Кирович Аммосов төрөөбүтэ 100 сыла туолуутугар аналаах Ыһахпыт бэс ыйын 21 күнүгэр Нам селотун парктарыгар буолан ааста.

Хаһан да киэркэйбэтэбин киэргэйбит тыһыанчанан көрөөччүлэрдээх, кэлбиккэ-барбыкка киэн туттан көрдөрөр стадионмут илин аартыгынан улууспут баһылыга Александр Николаевич Ядреев сахалыы таастанан, үрдүк бэргэлэһин, өссө улаатан, томтоллон, чаччы улуус баһылыгы киэбин ыһынан Ыһах бочуоттаах ыалдыттарын батыһынанан, парадтаан таһаарытын көрөөччүлэр дохсон ытыс тыһынан, сахалыы уруй-айхал тылларын айхаллаан көрүстүлө.

Бочуоттаах ыалдыттар ортолоругар бааллар: республика Президентэ М. Е. Николаев, правительство председателэ В. П. Федоров, Россия Генеральной прокуратура солбуйааччыта В. В. Колмогоров, М. К. Аммосов төрөппүт кыһа Лена Максимова Аммосова, Государственной Мунньах—Ил-Түмэн палаталарын председателлэрэ Е. М. Ларионов, А. П. Илларионов, Кыргызтан республикатын правительственной делегацията, региональнай сүбэ мунньахха кыттыбыт ФСБ 10 генераллара, республика министрлэрэ А. С. Борисов, В. Р. Кузьмин, И. С. Сивцев о. д. а., республика ВУЗ-тарын салайааччылара В. В. Филиппов, И. С. Сивцев, Ф. В. Дюжской, В. А. Босняков, наука, литература, уонна искусство деятеллэрэ В. Н. Иванов, Е. Е. Алексеев, С. И. Тарасов, Н. А. Лугинов о. д. а. улуустар баһылыктара А. В. Мьгалкин, А. А. Шадрин о. д. а., советскай -партийнай үлэ ветераннара В. Е. Колмогоров, М. Е. Петрова, Е. Н. Горохова о. д. а.

Күннээх Кыргызтан правительственной делегациятын республика Премьер министрин бастакы солбуйааччы К. К. Нанаев салайан аҕалыт. Делегацияба бааллар: Кыргызтан тыатын хаһаайыстыбатын министрэ Ж. А. Акенесев, наука, үөрэхтээһин уонна культура министрин бастакы солб. Ч. Б. Баарбаев, тас эргин уонна промышленность министрин солб. С. А. Асаналиев, Кадамжай.

Күннээх Кыргызтан правительственной делегациятын республика Премьер министрин бастакы солбуйааччы К. К. Нанаев тахсаллар. Кинилэр бары бу үөрүүлээх күнүнэн мустубут дьону итинтик-истинник эбэрдэлээтилэр, алгыс тыл

скайдаабы сурьма хостуур комбинат Генеральной директора Н. Т. Кожоматов.

Ити кэнниттэн дорбоонноох музыкада добуһуоллатан Нам улууһун нэһиликтэрин делегациялара киэн стадионна парадтаан хотолдьуна хаамтылар. Баһылыктарта сабалаан кыра оботугар тинийэ сахалыы таастаахтара, араас сахалыы тэриллэри: сөрүнү, иһити-хоһуону о. д. а. киллэрэн көрдөрбүттэрэ туораттан аһаардахха кэрэ көстүү буолла.

«Аммосов туһунан тыл» дьин ааттаах көдүөнүлэр естафеталарын кыттылаахтара ити кэрэ көстүүнү салаһан ыталлар. Маныаха М. К. Аммосов олобун бары кэрдиис кэмим көрөөччүлэргэ тийимтиэ гына көрдөрүү олус табылына.

Былыргы Нам сиригэр Мымах кинээс тэрийэн ыһытты Ыһахын туһунан театральной көрдөрүү эмнэ бэркэ табылына, ыалдыттарга да, көрөөччүлэргэ да улаханник биһирэннэ. Бу мероприятиелар быыстарыгар улуус бары нэһиликтэриттэн кэлэн кыттыбыт 332 үгкүүһүт оболор да, улахан да дьоннор дэрэкээн үгкүү оһуорун түһэрдилэр.

Кини түһүлгүэ улуус баһылыга А. Н. Ядреев, Президент М. Е. Николаев, правительство председателэ В. П. Федоров, М. К. Аммосов кыһа Л. М. Аммосова, республика Государственной Мунньаһын палаталарын председателлэрэ Е. М. Ларионов, А. П. Илларионов. Кыргызтан республикатын Премьер министрин бастакы солбуйааччы К. К. Нанаев тахсаллар. Кинилэр бары бу үөрүүлээх күнүнэн мустубут дьону итинтик-истинник эбэрдэлээтилэр, алгыс тыл

этиллэр, Л. М. Аммосова эбэрдэ тылын эһитигэр дойдутун дьонугар барба махталын биллэрдэ уонна М. Е. Николаевка, Е. М. Ларионовка аҕата М. К. Аммосов тус бэйэтин библиотекатыттан ордон хаалбыт кинигэлэриттэн бэлэх туттарда. Эмнэ итинник бэйэтэ туттан, үлэлээн кэлбит К. Маркс «Капитал» кинигэтин Кыргызия республикатын президентэ А. А. Акаевка бэлэх ытта. Улуус баһылыга А. Н. Ядреев Кыргызтан делегациятыгар кыһыл көмүс дуйдаах, аһал оһоһуулаах хомустары уонна М. К. Аммосов мөсүөнэ оһуордаммыт кэрэ көстүүлээх көөрүтүн бэлэх туттарда. Правительство баһылыга, М. К. Аммосов юбилейн тэрийэн ытар республикатаабы комиссия председателэ В. П. Федоров Нам улууһун баһылыгар А. Н. Ядреевка уонна улуус бүтүүнүн олохтоохторугар үчүгэй тэрээһиннээх Ыһахы тэрийбиттэрин иһин махтал биллэрдэ уонна юбилейнай Ыһах үөрүүлээх чааһын түмүктээтэ.

Ыһах олус тэрээһиннээхтик, үрдүк таһымнаахтык ыһытыллыбытын үрдүк сололоох ыалдыттар уһулчучу чороотон бэлиэтээтилэр. Оһоһор туохха да астымат, санааларын таһаарат, өрүү кыһыккыды сылдыар адыһаһа дьоннор бэркэ дьин астыммыттар үһү дьин сурах иһиллэр.

Төһө да илгэлээх ардах курулааччы куттар, дьон-сэргэ түһүлгүттэн арахсыбакка үөрэ-көтө бары мероприятие активнайдык кытыһа, аты-эргин дэлэччи барда. Спорт национальнай керуунэригэр аналаах—Олоһо ооньууларыгар киһи бөбө кытыһа, биринс бөбө ооньонно. Маны тэнэ улуус ипподромулар алта улуустартан аатырыт сүүрүк сылгылар кэлэн аатсуол былдыһастылар, кыһыны үрдүк өрөгөйүн иһин тыһаһыһаахтык күрөс былдыастылар. Ыччаттарга аналаах үгкүү-битии, оһоһай тэрилиннэ, концерт бөбө көрдөрүлүннэ.

Ыһахы тэрийэр комиссия чилиэннэрэ этэллэринэн 1500-тэн тахса киһи Ыһах араас мероприятиелар кыттыны ылылар. Республика тас уонна ис өттүлэригэр 2000-чэ кэригэ киһи кэлэн үөрдэ-көттө, ооньууга кытыһа, ыалдытаата.
Г. ЭВЕРСТОВ.

УЛУУС ОЛОХТООХТОРО!

«Энсиэли» хаһыакка сурутуу бэс ыйын 28 күнүгэр дьэри уһатылына. Тизэһин, Лотереялаах хаһыаты редакциятан, дьаһалта дьэтин 302 хоһуттан атылаһыт.

Лотерея от ыйын 1 күнүгэр «Нам» телестудияба ооньонор.

Редакция.

«Нам» телерадиокини М. К. Аммосов төрөөбүтэ 100 сылыгар аналаах Ыһах видеозапиһын атылаһыһыһа сайаапкалары хомуйар. Төһөнөн элбэх сайаапка киэрэр да оччонон сыаната чэппиэр. Тел: 21-630.

Улууспут олоһор буолбут бири кэрэ бэлиэ событисы дьэһэтээби видеотекабытыгар ууруна сылдьан көрүт, кэнчээр ыччаккытыгар кэриэс гынан хаалларыт!

«Нам» ТРК.

ААЛ УОТ СЫРАЛБАННААХ, АЛАҤА ДЬИЭ АХТЫЛБАННААХ.

ДЬИЭ КЭРГЭН КИЭНЭЭНИ ТҮМСҮҮТЭ

Функ Сой — тулабын уларыт

ДЬИЭНИ ХАННА ТҮЭРИЭХХЭ?

Функ Сой бэйэтин историйтын адыс былыргы кэмнэртэн сагалыр, очолорго дьон олоор сирин таларыгар хаарчахтааны суоба, олон олоор дьилэрин чугас сөбүлүү көрбүт уонна олохо табыгастаах учаастакка тутталара.

Биниги кэммитигэр цивилизация сир ньуурун киһи билбэт гына уларытта, дьини туттарга табыгастаах учаастак абыайатар абыайан иһэр, олон ханнык бабарар дьини муора кытытыгар эбэтэр кэннигэр томтордоох сиргэ тутуллар кыаба суох. Ол эрээри «ци» энергия сүүрэннэриң туһанын уонна «инь-ян» балансарын тутуһуу дьини табыгастаахтык туттууга сүрүн принциптерини хаалдалар.

Функ Сой билигин маастардара билигин усулуобуйалары учуоттуулар уонна практической үлэбэ хайалаар, маастар, тыал уонна уу үгэс буолбут куустарын эрэ буолбакка, билигин илиинэн оҕоһуллубут формалар—суоллар, сир учаастактарын, дьилээр уо. д. а. үгэс сабыдыалларын туһаналлар.

Томтордор бары кэмнэргэ куораттар, сайдыыларыгар быһаарар суолтаны ыаллалара. Биниэхэ саамай чугас холобур: Москва сэттэ томторго тутуллубута. Китаастарга томтордор куруутун хаха быһымынан туһаныллылар, монголлар ааһыаһыннарыттан уонна тымныы хотугу тыаллартан кө-

мүскүүллэрэ, ол иһин киниришпэстэр уонна куораттар томтордор арбаа энэлэригэр тутуллалара. Итинни таһынан томтордор (эбэтэр буор булгуннахтар) кыһынна дьини итинни туталлар, оттон сайын сөрүүнү биэрэллэр. Тыал уонна уу куустаринэн «тутуллубут» томтор формата гына сирин Функ Сойулар быһаарылаабынан аайыттар. Үчүгэй «ци» айыт томтордору табыллыны уонна уйгуну ажалар драконнай, тигрдэр уо. д. а. харамайдар уобарастарын санааталлар.

Дьини тутарга сөбө суох конфигурациялаах хайалар уонна томтордор бааллар. Холобур, черепнахга, козинкаба майгыныыр томтордор.

Уруһуйга көрдөрүллүбүт томтор формата уһуктан эрэр дракону санатар. Дракон кутуругар дьини тутарга субэлэммэт, тобо дьэтэххэ, кини кутуругун хамсатар үгэстээх, ол күүтүлүбэтэх быһыны-майгыны үөскэтээн сөл. Дракон төбөтүгэр дьини тутар эмиз сэрэхтээх: ол эрээри дракон мэйинин хонтуруоллуур туочука мнэстэрин талан ыллааха, оччоно манник дьини олохтоохторун ситиһиллэрэ уонна чэглигинлэрэ хааччылар. Итинни туочуканы сөптөөхтүк талыы олохтоохторун уруһуйдаах эрэ маастарга кыаллар, оттон кыратык эмит сыйыстардааха, дуулаан улахан харамай абабын кытары кутталлаахтык ыаллаһааха

сөл. Мао Цзэ. Дун уһун уонна активнай олобун Функ Сой маастардара кини дьиниэ дракон мэйинин хонтуруоллуур туочукага турбутунан быһаараллар.

Олорорго саамай куһаҥан мнэстэни тугунаан да кини болгомтотун тардыбат көнө сир абыллар. Саамай үчүгэй дьини— үчүгэйдик сасыт уонна көмүскэллээх мнэстэлэр аарыллаллар, ол эрээри туланы киэнник көрөргө кыабы биэрэллэр. Томторго тахсар суол ортоугар собуруу, муораба кинирэр ааннаах дьини классическайынаа биллииллэр.

Тыа сиринээби Функ Сойга өрүстэр уонна уулар эмиз улахан суолталаахтар. Өскөтө дьини төгүрүктүгү хомотумулаан турар өрүн хомото диэки ааннаах тутулунаабына, олус үчүгэй. Бизрэк төгүрүктүгү буолан харчы дьиниэ кэлэ турар. Дьини лоппобор сиргэ тутар сатамат, тобо дьэтэххэ, манник түбэлтэбэ уу (харчы) кэлбэт.

Дьиниэ үчүгэй мнэстэ— сүүрэннэр холбоһор сирдэрин үрдэ, ол эрээри сүүрэн дьиниэтин наһаа чугаһыан аастабына, дьини кэргэн уйгуну илдьэ барыан сөл.

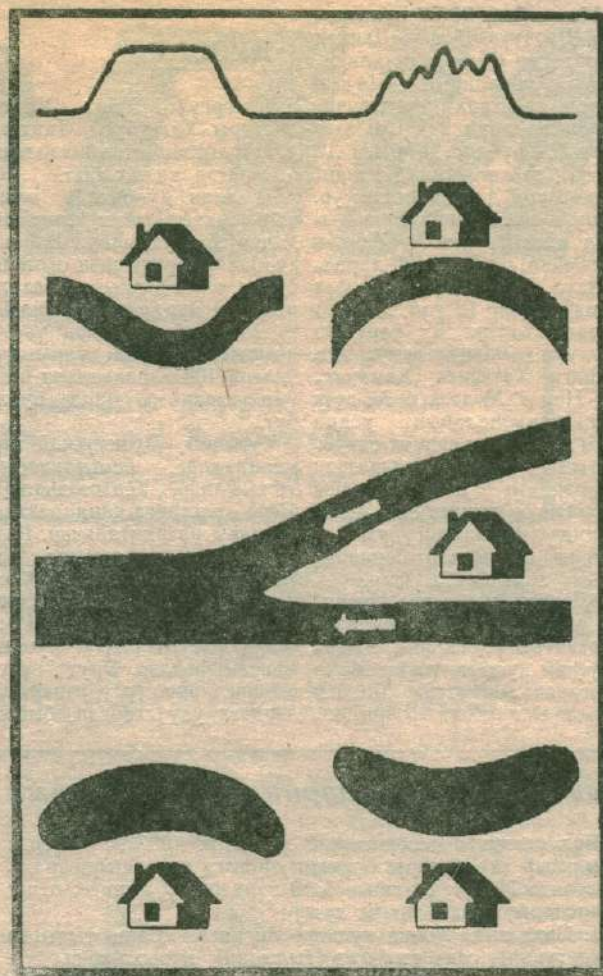
Олохтоохторго үчүгэй «ци» энергияны биэрэр көлүйэ, күөл эбэтэр өрүс таһыгар турар дьини үчүгэй. Ол эрээри «тыннаах» ууну— ырааһы уонна уста турааччыны, уйгулаах «цини» оҕороочуну уонна «өлбүт» ууну— кирдээби уонна биер сиргэ турааччыны, доруобуйаны

буортулааччыны уонна «цини» мөлтөөччүнү араарыаха наада.

Садовой көлүйэ эбэтэр бассейни дьиниэтин балаачча чугаһа ордук, уу «цититтэн» дьини туһаныллыахтаах, ол эрээри наһаа чугас түбэлтигэр «ци» кутталы аҕалыан сөл. Дьини уонна уу балаһыанньалара балансаланыларын быһаарыы— Функ Сой маастарын соруга. Холобур, олус чугас баар источник буортулаах «цитин» сабыдыалын суох онорорго көлүйтэн дьиниэ дьилы ылыгы токурдаах-бокурдаах онорон, символическайдык уһаһааха сөл. Өскөтө уу ыраах түбэлтигэр «цини» бэйиэ тардар туһугар дьини тас өтүгэр сиэркилэни ыйаныллар, ити энергияга магнит курдук дьайар.

Ууга дьилы төһө ыраабар эрэ буолбакка, кэмэйингэр уонна форматыгар улахан болгомто ууруллар. Холобур, көлүйэ наһаа улахан түбэлтигэр кини «цитэ» дьини олохтоохторун энергияларын хам баттыан сөл. Көлүйэ формата дьини диэки өтүгүн лоппобор, ий курдук буоллабына идеальнайынан аарыллар. Өскөтө көлүйэ дьиниэ диэки өтө токуруйбут буоллабына, оччобуна кини олохтоохторугар харчы баар, ол эрээри дьини кэргэнтэн харчы барар түгэни сотору-сотору күөрэйиэн сөл.

Тыа сиригэр үүнээйилэр уонна маастар олохтоох айылыа «цитин» таайарга уонна дьиниэ тутуу саамай табыгастаах мнэстэтин булууга

көмөлөөллөр. Өскөтө эһиги тулалаан турар мастары болбойон көрдөххүтүнэ, сорохторо мөлтөх сэбирдэхтээхтэрин эбэтэр ырыһахтарын, сорохтор модун умнастаахтарын уонна хойуу сэбирдэхтээх лабаалаахтарын бэлиэтин көрүүххүт. Барычабылхай күөх үүнээйилэри холбуур линияны кэтээн көрүң. Манник өлгөм үүнүүлээх балаһалары китаастар «дракон хорук тымыра» (вената) дьини ааттыллар. «Дракон венатыгар» баар дьиниэ сир «цитинэн» дуоһуйаллар, сир үчүгэй энергиятын «хаба тардан» ыаллар.

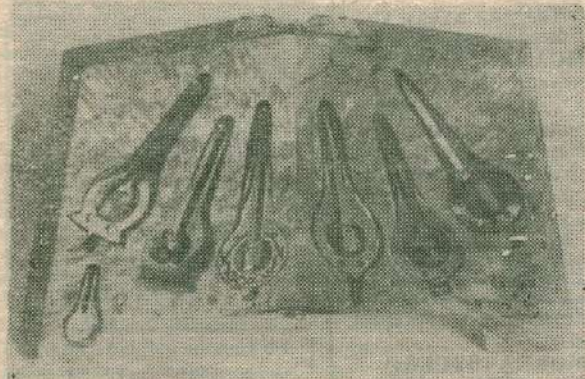
Үүнэн турар маастар дьини Функ Сойугар үчүгэйинэн да, куһаҥанынан да дьайыахтарын сөл. Суол кытытыгар турар дьини киһилэр киртиһиттэн, тыастан уонна чугаһыан ааһар транспорт куһаҥан «цититтэн» көмүскүүллэр. Өскөтө дьини арбаа өтүгэр мастары олортоххо, күн икки ангарынаабы күнтэн итинни намыратыахтара.

Ол эрээри киһир аан таһытулалаан турар мастары болбойон көрдөххүтүнэ, сорохторо мөлтөх сэбирдэхтээхтэрин эбэтэр ырыһахтарын, сорохтор модун умнастаахтарын уонна хойуу сэбирдэхтээх лабаалаахтарын бэлиэтин көрүүххүт. Барычабылхай күөх үүнээйилэри холбуур линияны кэтээн көрүң. Манник өлгөм үүнүүлээх балаһалары китаастар «дракон хорук тымыра» (вената) дьини ааттыллар. «Дракон венатыгар» баар дьиниэ сир «цитинэн» дуоһуйаллар, сир үчүгэй энергиятын «хаба тардан» ыаллар.

Уулуссаба уонна суолга сыйыаннаан, учаастак форматын уонна дьини бэйэтин олохтоохторун Функ Сойугар сабыдыалын учуоттуур улахан суолталаах. Бу салгы кэпсэтинбит тематынан буолуоба.

Л. ИГЕЛЬНИК, техническай наукаларга кандидат.

ХОМУС САҤА МУЗЕЙА

Быйыл саас биниги улуус-пугулар киһини сэргэхситэр, сүргэни көтөрөр биер түбэлтэ буолла— Нам маннайгы сүһөх оскуолатыгар хомус музейа аһыллына. Нооруот үөрэтиринин туйгуна, педагогическай үлэ ветерана, Саха-Азия оворунун фондатын стипендиата, улууска биер саамай кырдыаас уонна республикабын киэнник биллибит «Эрэлчээн» хомус ансамблын салайааччы, бэйиэтэ үрдүк сатабыллаах хомусчут Гуляева Анна Егоровна көбүлээһининэн итинэн сүүрбүтүн-көппүтүн түмүгэр музей тэрилинэ. Оскуола директора Егоров В. Е.

оскуола биер саамай кэрэ мнэстэтигэр, сибэкки оранжериятын дьиниэтигэр, анал хос биэрэн, сахалыы матыһытаахтык хоһу хоп курдук кизгэтигэ, сахалыы орнаменттарынан ойууламыт, стеллажтары оҕорууга көмөлөн, музей тэрилинитигэр быһаарылаах өйбүлү итинэн өгөнү оҕордо. Инньэ гынан, саха төрүт культураны биер кэрэ көстүүтэ— хомус айылба дьикти кэрэ айымньыта — сибэккилэрэ кытта дьукаахтаста, хомус итинэн сибэккилэр дьиниэ кэрэ ситим үөскээтэ.

Туох ханнык иннинэ музейга республикабын уонна

улууска киэнник биллибит хомус уустарын туһунан матырыйаал харааха бырабыллар. Гоголев С. И. (Амыһыныкы), Бурцев И. П., Захаров И. П. (Кылаады), Чахов А. И., Дьячковскай В. М., Готовцев И. Н. Неустроев Б. Ф., Новиков И. В., Николаев Ф. И. тустарынан мэтириэттэрэ уруһуйдаммыт, киһилэр бэйэлэрин уонна үлэлэрин тустарынан кылгас быһаарар суруктаах стеллажтар оҕоһуллубуттар. Оттон Захаров И. А. (Уйбаан Уус), Готовцев Ф. И. тустарынан уонсай стеллажтар сирдатыллыбыт. Хомус уустарын тустарынан буклеттар, хаһыат матырыйааллара, сорохторун грамоталара, дипломнара хомуллубуттар.

Музей биер сүрүн салаата— хомусчуттарга анаммыт салаа. Аан дойдуга аатырбыт республика уонна улуус улуучу маастарыстыбыллаах хомусчуттара Турнин Л. Н., Алексеев И. Е., Пахомов А. А., Шинигин С. С., Жиркова Р. Р., Огогоев П. П., Жирков Н. Е., Гоголев А. П., Гаврильев Н. П., Гуляева А. Е. тустарынан стеллажтар лоп бааччы оҕоһуллубуттар. Хомусчуттары сырдатар үгэс матырыйаал хомуллубут, сорохторо стеллажка көрдөрүүгэ ууруллубуттар. Саха биер бастагы идэтибит композитора, «Якутская народная музыка» кинигэ автора, хомус туһунан аан маҥнай музыка үөрэбэр сөл түбэһин-

нэрин дьон научнай таһынаахтык суруйбут Жирков М. Н. туһунан стеллаж оҕоһуллубута музейи кизгэтэр да, матырыйаалын да байытар.

«Дьүрүл» народнай, «Эрэлчээн», Кыргызстантан «Көрөмөт» уо. д. а. хомус ансамбллара, варганнай музыка аан дойдугабы Конгрессарын тустарынан хаартыскалар, буклеттар, хаһыат, сурунаал матырыйааллара бэрт үгэс сонуну кэспиллээ. Хомуһу уонна хомус музыкатын чинчийээчи, Япония журналиһа Лео Тадагава таһаарыт сурунаала, суруга, Нам хомусчуттары устубут хаартыскалар муньуулан, туспа стеллаж оҕоһуллубута киһи эрэ интэриһин барытын тардыах курдук.

Музей итиннэ тэҥэ балай да элбэх мал-сал матырыйааллардаах. Онуоха, биллэн турар, сүрүн мнэстэни хомусчут ыаллар. Саха былгыргы хомустара, Японияттан бамбуковай хомус, Америкаттан, Кыргызтантан, Башкирияттан эһин араас хомустар, Саха сириттэн уонна Нам улууһуттан чулуу хомус уустарын эгэлгэ этигэн хомустара көрдөрүүгэ ууруллубуттара музейи олус киэргэтэллэр итинэн көрөөччүлэри сүрдээбин сэргэхситэллэр. «Эрэлчээн» ансамблга араас бөлөхтөр, киһи үгэс элбэх биригэрэ, грамоталара, дипломнара музей көрдөрүүгэ ууруллар малы-салын ба-

йыталлар. Хомус музыката суруллубут аудио кассеталар, биридиилээн хомусчуттара уонна ансамбллар ооньууларын көрдөрөр итинэн иһитиннэрэр видеокассеталар, хомуллубуттар. Манна таарыйа эттэххэ, «Эрэлчээн» ансамбль хомусчут оҕолору И. Н. Готовцев, И. В. Новиков хомустарыгар ооньуууларын ордук сөбүлүүллэр эбит да, хомойуох иһин, бу уустар хомустара иккилин эрэ устуука баар, ол музейга көрдөрүүгэ эрэ ууруллар.

Итигэр таһынан хомус уонна хомуска ооньуоһун тустарынан балай да литературалаах библиотека тэрилинбит. Оно сыллата тахсар аан дойду хомуһун туһунан «Хомус» сурунаал, К. Д. Уткин «Голосом живой природы», «Чыпчаалтаах хомус», Шинигин С. С. «Хомус тардыыта», «Хомус — дьикти искусство», И. Е. Алексеев «Искусство игры на якутском хомусе», Р. Р. Жиркова «Хомус тардыытыгар үөрэтэннэччилэргэ көмө» уо. д. а. киһилэр бааллар. Хомус уустарын, хомусчуттар, хомус ансамблларын тустарынан араас матырыйааллар муньуулан, анал паапкаларга чекэтүлүбүттэр. Кыргызтантан «Көрөмөт» ансамблын салайааччытын Мадварова Ф. М. кытта суруйсуу бэйиэтэ туспа кэрэхсэбиллээх матырыйаал буолбут. Сүннүһүн музей матыры-

яалларын ис хоһооно итинник. Мин санаабын, хомус туһунан элбэги, сонуну, сэргэи кэспир уонна көрдөрөр. Киһи музейдаахпын дьини толору ааһыан сөл. Ой иһин оскуола уонна музей салалтата уһаппакка, кэргэппэккэ музейи паспорт дьини үлэти түргэтэтиэх уонна итинни музейи өссө байытарга, тупсарарга дьаныһан үлэлиэх этилэр.

Өр сылларга ыра санаа оҕостон, матырыйааллары хомуйарга үлэлибит, музейи тэрийэргэ сүүрбүт-көппүт Гуляева А. Е. музей аһыллытын үлэлибит, үөрэммит оскуола 125 сыллаах юбилейигар уонна М. К. Аммосов 100 саһын туолуутугар аныыр.

Инньэ гынан, биниги, наманнар эмиэ хомус музейданыбыт.

Музей аһыллытыгар Алексеев И. Е. (Хомус Уйбаан) маннайгы эһиттэ: ... Нам сиригэр үйэлэртэн үйэбэ үүнэ. Үчүриин туруох дьылбалаах үгэри саҕалаһын буолбутун үтөрө көрдүм. Кэлэр кэм биер чабылхай, сырдык музыкатын уйата—бу музей туругурдун!»

Ити тылларга холбоһон, сана музейытыгар силигини ситэ, чэпчиргэ сайда, үйэлэргэ кэрэни тарбата турарыгар баарабын.

Р. УШНИЦКАЯ, РФ журналистарын союһун чилинэ.

Бам ыйын 26-29 күннэригэр Дьокуускайга «Дьикти дуобакка» Саха республикатын оскуолаларын 14-гэ дьэри саастаах үөрэнээччилэрин хамаанданан күрэхтэһиннэрэ буолла. Барыта 10 хамаанда кытынна. Хамаандаҕа 3 уол, 1 кыыс ооньбуур.

ДУОБАТ

„Дьикти дуобат“ түмүктэриттэн

Бу күрэхтэһини тэҥэ быһыл аан бастаан «Улахан дуобакка, ол аата 100 харахтааха эмиэ 4-түөл киһилээх хамаандалар (2 уол, 2 кыыс) күрэхтэһилэр. Бу күрүнгэ 8 улуус хамаанда туруорбут. Билиҥи Хатырык, Хамабатта, Нам 1 №-дээх, 2 №-дээх орто оскуолаларын уонна Нам маҥнайгы сүүһөх оскуолатын үөрэнээччилэриттэн сүүмэрдээн 2 хамаанданы тирэйи кытыныбыт. Экзаменнаах кылаастар үөрэнээччилэрэ аахсыллар биричиһинэн хабыллыбатылар.

«Улахан дуобакка» эмиэ үөһэ ахтыллыбыт хамаандалар бастаатылар. Билиҥи дуобат бу күрүнгүнэн олоһо-бутун олох дьарыктаабатылар. Ол курдук кэнникилэргэ хааллыбыт. Кэлэр үөрэх дьылыттан сорох үөрэнээччилэр 100 харахтааха идэтигэн эрчийэр наада буолбут.

Чурапчы, Дьокуускай хамаандалара бастаахтарын бастыылар. Үөрэнээччилэрэ бары маастарга кандидаттар, бастакы разрядтаахтар. Республика сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэннэрэ буоланнар араас күрэхтэһиннэргэ элбэхтик кытталлар. Россия бастыылар уонна миэстэлээһэллэр. Урут үчүгэйдик ооньбуур үөрэнээччилэрдээх улуустантан, быһыл

тон үрдүкү кылаастарга үөрэнэр, улуустарыгар улахан дьон күрэхтэһиннэригэр кытан балаача уопутурбут олоһорбут тэҥэ тардыластылар, маастарга кандидаттартан соччо хаалсыбатылар.

Нам 1 №-дээх орто оскуолатын ээтинс кылааһын үөрэнээччигэ Вася Прокопьев төрөппүттэригэр өйөөһүнүнэн быһыл кыһын улахан дьон күрэхтэһиннэригэр көтүлүккэ кытан бастакы разрядтамыта. Республика олоһорун күрэхтэһиннэригэр иккис кытытыта. Бу сырыыга маастарга кандидаттан чарыйбакка тэҥэ-тэҥэтигэр курдук ооньбуото. Ол да иһин бастакы дуоска түрүһү 4 хотуулаах 5 тэҥэһиннээх, бир да хотуруута суох туораан 6,5 очколанна. Бастакы миэстэни ылбыт маастарга кандидат Максим Федотовтан (Чурапчы), иккис миэстэлээх Саха

үтүөлээх тренерэ Н. Н. Кычкин, Коляжа эһилги үөрэх дьылыгар Чурапчы интернат-оскуолатыгар кэлэн үөрэнэригэр ыгыры сурук туттарда. Коля ылынна, ону кини төрөппүттэрэ Таисия Григорьевна, Афанасий Афанасьевич Петровтар уолларын бабатын толорон, сөптөөх быһаарыны ылыналларыгар ыгырабын. Уолтан кэскиллээх дуобатчыт тахсыаба.

Иван ЛЕОНТЬЕВ,
оҕо спортивнай оскуолатын тренерэ.

Реклама • Виллэриилэр • Реклама

Бүлүүтэҕи педагогическай колледж 1997-98 үөрэх дьылыгар студенттары сүүмэрдээһингэ көһө сылдьар комиссията Нам с. от ыйын 5-10 күннэригэр манньк отделеҥиеларга экзаменнары тутар:

1. Саха тыла уонна культурологията. Саха тылыгар (суругунан), саха тылыгар (тылынан), музыкаҕа дьобур.
2. Школьный отделение: нуучча тылыгар (диктант) математикаҕа (тылынан), музыкаҕа дьобур.
3. Дошкольный отделение: нуучча тылыгар (диктант), биологияҕа (тылынан), музыкаҕа дьобур.

Үөрэниэн баҕалаахтар улуус дьаһалтатын дьэтин 209 кабинетыгар эбэтэр 21.3.94 телефонуан билсин.

Телевидение уонна радиовещание «Техническэй кини» унитарнай предпритие директора А. Борисов биллэрбитинэн кини ОРТ программатын «Экран» системанан көрдөрүүгэ бэс ыйын 20 күнүттэн кирибит. Биричиннэтэ—телевизор көстүүтүн хаачыстыбатын үрдэтти. Олону уруккуттан икки чаас хойутаан көрөбүт.

Продается дом в центре с. Намцы за 37 млн. руб., «Нива»—21213, 1994 г. выпуска за 27 млн. руб., тел. 21-541.

Военный билет НЧ № 2031464 выданный Намским Военкоматом на имя Максимовна Григория Егоровича считать действительным.

1995 сыллаахха Нам орто оскуолатынан Захаров Илья Иванович аатыгар бэрллибит аттестат сүлпүтүнэн дьингэ суобунан аабыллар.

Улуустаагы инбэлииттэр обществолара бастакы группалаах инбэлиит, Нам селотун олохтооҕо **ПРОКОПЬЕВ** Вячеслав Петрович хомолтолоохтук өлбүтүнэн эдэһинигэр Айталлина Петровна Павловаҕа, чугас дьонугар, аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириг кутурбанын тиэрдэр.

Кийинипитигэр, саҥаспытыгар Винокурова Вера Николаевна, олоһоругар, сизинэригэр таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ **ХАРИТОНОВ** Иннокентий Гаврилович ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Убайа, бырааттара Харитоновтар.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит Хамабатта нэһилиэгин олохтооҕо **ХАРИТОНОВ** Иннокентий Гаврилович бу дьыл бэс ыйын 20 күнүгэр ыарахан ыарыттан өлөн туораабытынан чугас аймахтарыгар, табаарыстарыгар диригник курутууан туран иһитиннэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро, кийинтэрэ, сизинэрэ.

Бииргэ үөрэнэр табаарыспытыгар Андреева Еленаҕа тапталлаах ийэтэ **АНДРЕЕВА** Евдокия Семеновна хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын биллэрэбит. НСШ 1 №-дээх 5 «а» кылаас үөрэнээччилэрэ, төрөппүттэрэ, Анна Анисьевна, Вера Ильинична.

Үөдэй олохтоох дьаһалтата **МОХНАЧЕВСКАЯ** Александр Владимирович хомолтолоохтук өлбүтүнэн кэргэнигэр, олоһоругар, ийэтигэр, бииргэ төрөбүттэригэр уонна бары аймахтарыгар дириг кутурбанын тиэрдэр.

Хатын ары орто оскуолатын директорун солбуйааччытыгар Попов Р. Г., оскуола саха тылын учууталыгар Попова Е. М., чугас аймахтарыгар, табаарыстарыгар, кэргэнигэр, уолугар тапталлаах уоллара, табаарыстара, кэргэнэ, аҕата **ПОПОВ** Герасим Револьевич эдэр сааһыгар соһуччу өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын биллэрэбит. Хатын Ары «Алаһа» сыһыалаах кинини коллектива.

Убаастыыр учууталларыгар Екатерина Михайловна, Революй Герасимович Поповтарга, аймахтарыгар тапталлаах уоллара **ГЕРАСИМ** эдэр сааһыгар соһуччу өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын биллэрэбит. 1979 с. Хатын-Ары оск. выпускниктара.

Хатын Ары орто оскуолатын коллектива бэйэтин үлэһиттэригэр Попов Революй Герасимовичка, Попова Екатерина Михайловнаҕа кинилэр тапталлаах уоллара **ПОПОВ** Герасим Револьевич эдэр сааһыгар соһумардык өлбүтүнэн дириг кутурбаннын тиэрдэллэр.

Улуустаагы үөрэх управлениета, профсоюз комитета Хатын Ары орто оскуолатын учууталларыгар Попова Екатерина Михайловна уонна Революй Герасимовичка тапталлаах уоллара **ГЕРАСИМ** эдэр сааһыгар эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбаннын тиэрдэллэр.

Хатын Ары орто оскуолатын 5 «б» кылааһын үөрэнээччилэрэ уонна төрөппүттэрэ кылаас салайааччытыгар Попова Е. М., оскуола директорун солбуйааччытыгар Попов Р. Г. таптыыр уоллара **ПОПОВ** Герасим Револьевич эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит.

Хатын Ары нэһилиэгин дьаһалтата И. Е. Винокуров аатынан Хатын Ары орто оскуолатын учууталларыгар Попов Революй Герасимовичка, Попова Екатерина Михайловнаҕа тапталлаах уоллара, Попова Ньургуйаана Дмитриевнаҕа тапталлаах кэргэнэ **ПОПОВ** Герасим Револьевич эмискэ ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбанын тиэрдэр.

Хатын Ары орто оскуолатын учууталлара, эдэһинит Екатерина Михайловна, күтүөппүт Революй Герасимович, балтыбыт Настя, кийинипит Ньургуйаана Поповтарга тапталлаах уоллара, убайдара, кэргэнэ, аҕалара **ПОПОВ** Герасим Револьевич ыарахан ыарыттан соһумардык биниги кэккэбиттэн туораабытынан кутурбаммытын тиэрдэбит. Соловьевтар, Бочкаревтар, Жирковтар, Пороховтар, Охлопковтар.

Күндү бырааппыт **ПОПОВ** Герасим Револьевич эдэр сааһыгар ыарахан ыарыттан бэс ыйын 19 күнүгэр соһумардык күн сириттэн күрэммитинэн аҕабыт Революй Герасимович, саҥаспыт Екатерина Михайловна, балтыбыт Настя, кийинипит Ньургуйаана Поповтарга дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Поповтар, Оконешниковтар, Пермяковтар, Желобцовтар, Сидоровтар.

Күндү бырааппыт **ПОПОВ** Герасим Револьевич эдэр сааһыгар ыарахан ыарыттан бэс ыйын 19 күнүгэр соһумардык өлөн олохтон туораабытын, бары аймахтарыгар, доботторбутугар биллэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро.

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт **ПОПОВ ГЕРА** эдэр сааһыгар соһумардык күн сириттэн туораабытыгар төрөппүттэригэр Революй Герасимовичка, Екатерина Михайловнаҕа, балтыгар Настяҕа, кэргэнигэр Ньургуйаанаҕа, уолугар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэҥэ үлэстэбит. Бииргэ үөрэммит оҕолоро.

Доботторбутугар Екатерина Михайловна, Революй Герасимович Поповтарга, кийинтэригэр Ньургуйаана Дмитриевнаҕа, сизинэригэр Дьяньурга, кыыстарыгар Настенькаҕа тапталлаах уоллара, кэргэнэ, аҕата, убайа **ГЕРАСИМ** ыарахан ыарыттан соһуччу өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Нам орто оскуолатын 1961 сыллаахха бүтэрибиттэр.

СГУ-га бииргэ үөрэммит дьүөгэбитигэр Екатерина Михайловна Платонова-Попова уонна кэргэнигэр Революй Герасимович Поповка таптыыр уоллара **ГЕРА** эмискэ ыалдьан орто дойдуттан суох буолбутунан дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Намтан Эверстовтар.

Тапталлаах күндү уолбут, бырааппыт, убайбыт **МОХНАЧЕВСКАЯ** Александр Владимирович эдэр сааһыгар соһумардык өлөн бу олохтон туораабытын бары аймахтарыгар, табаарыстарыгар диригник курутууан туран биллэрэбит. Ийэтэ, эдэһиндэрэ, убайдара, балтылара.

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт **МОХНАЧЕВСКАЯ** Александр Владимирович бу дьыл бэс ыйын 19 күнүгэр соһумардык өлөн олохтон туораабытын, бары аймахтарыгар, доботторбутугар биллэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро.

1 Хомуस्ताах олохтоох дьаһалтата, ветераннарын совета ула, тыыл ветерана **ДЕЛИГРАСОВА** Матрена Егоровна уһун ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириг кутурбаннын тиэрдэллэр.

Тапталлаах эдэһинит үлэ, тыыл ветерана **ДЕЛИГРАСОВА** Матрена Егоровна өлбүтүнэн аймахтарыгар, доботторугар дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Делиграсовтар, Корниловтар.

Таптыыр кэргэним, ийэбит, эбэбит Модут нэһилиэгин олохтооҕо **ГУЛЯЕВА** Марфа Даниловна ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн бары аймахтарыгар, билэр дьоммутугар диригник курутууан туран биллэрэбит. Кэргэнэ, оҕолоро, сизинэрэ.

Модут орто оскуолатын директора Гуляев Владимир Ивановичка уонна кинилэр дьэс көргөттэригэр тапталлаах ийэлэрэ улуус кырдыбас учуутала **ГУЛЯЕВА** Марфа Даниловна ыарахан ыарыттан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Үөрэх улуустаагы управлениета, профсоюз комитета.

Таптыыр эдэһинит үлэ, тыыл ветерана, Көбөкөн олохтооҕо **ГОГОЛЕВА** Мария Иннокентьевна ыалдьан өлбүтүнэн олоһоругар, сизинэригэр, хос сизинэригэр, күтүөттэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Намтан Поповтар, Барамыгиннар.

Көбөкөн нэһилиэгин административта уонна ветераннарын сэбиэтэ тыыл, үлэ ветерана **ГОГОЛЕВА** Мария Иннокентьевна ыарахан ыарыттан өлөн туораабытынан дириг кутурбаннын тиэрдэллэр.

Редактор **В. Г. КАСЬЯНОВ.**
ОТДЕЛЛАР информация, сурук; төрүт культура — 21496, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640, бухгалтерия — 21141.
«Нам» телерадиостудия — 21632.
Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэбитин, дьэбит аадырыһын чуолкай ыйыг.
Автор этэрэ мэлдьи хайыат санаатынын биир буолуохтаах дьэн буолбат.

«Энсиэли»—Нам улуунун хайыата; 678040, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай ул. 1.
Учредителлэр: Нам улуунун дьаһалтата, «Сахаполиграфиздат» национальная компания.
С. Р. бэчээт уонна маассабай информация көҥүлү көмүскүүр региональной инспекциятыннан регистрация алыммыт № Я 0085.
Нам улуунун типографията: 678040, Нам с., Ленская ул., 85.
Формата А3, Кээмэйэ 1,0 бэч. лис. Нэдиэлэҕэ үстэ тахсар. Индексэ 54889. Тираһа 2175.
Бэчээттэнэ 25.06.97 с. Сакааһын №-рэ 68.

Улуустаагы үөрэх управлениета, профсоюз комитета 1 Хомуस्ताах дьаһалыла-садын урукку үлэһитэ, үлэ ветерана **ДЕЛИГРАСОВА** Матрена Егоровна ыалдьан өлбүтүнэн кини чугас дьонноругар дириг кутурбаннын тиэрдэллэр.

Намнаагы гимназия 5 «б» кылааһын үөрэнээччитигэр Васильева Сашаҕа таптыыр аҕата **ВАСИЛЬЕВ** Иннокентий Николаевич ыалдьан өлбүтүнэн дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. 5 «б» кыл. куратора, үөрэнээччилэрэ, төрөппүттэрэ.